

okulásuk kedvéért vegyenek tudomást. *Schaewen* (Glogau) a racionális háromszögekről értekezik, *Achitsch* (Pola) egy a fény visszaverődésénél fellépő minimális tulajdonságról emlékezik meg. Az ismertetett könyvek közül Czuber elismeréssel szól *Fran Napravnik* «Vollständig gelöste Maturitätsaufgaben aus der Mathematik» című gyűjteményről (Wien, Deuticke 1907, 233 lap), mely gyengébb és magántanulóknak igen jó szolgálatokat tehet. A znaimi főreáliskola 1904. évi értesítőjében dr. A. Bouchal már 3. részét közli következő értekezésének: «Oknyomozó ismertetése Ausztriának Csehországhoz és Magyarországhoz való viszonyának és fejlődésének a Babenbergekkorában» (29 l.).

4. füzet. *Resch* (Leitmeritz) «A középiskolai nevelésről és oktatásról» címmel terjedelmes és a következő füzetbe nyúló értekezést kezd meg, melyben Münch «Geist des Lehramtes» című jeles könyve fonalán szóvá teszi azokat a német irodalmi termékeket, amelyek ezen a csapáson indulva az utóbbi években megjelentek. A könyvismertetéseknek egy szerves összefüggésbe hozott sorozatával állunk itt szemben, melynek folyamán a szerző több ízben egyéni nézeteinek is kifejezést ad. Így pl. az ifjúsági (iskolai) egyesületekről szólva, helyesen jegyzi meg, «hogy az alsó osztálybeli gimnázistáknak tulajdonképeni nevelői a felső osztálybeliek, ez utóbbiakat pedig a főiskolai hallgatók nevelik.» Következik két matematikai értekezés: a pythagoreusi számoknak egy analógiájáról és a Spieker-féle körnek elemi tárgyalásáról. A tanügyi hírek rovatában érdekes adatokkal találkozunk az egyenjogosítás szülte új előkészítő tanfolyamokról a porosz egyetemeken. Eszerint a római jog forrásaiiba bevezető latin tanfolyamokat 236 hallgató látogatta, még pedig 49 gimnáziumi, 139 reálgimnáziumi, 47 főreáliskolai abiturienst; a görög nyelvi kezdő tanfolyamban 175-en vettek részt, még pedig 5 gimnáziumi, 128 reálgimnáziumi és 40 főreáliskolai abiturienst. A többi füzetek módjára ezt is számos könyvismertetés és tartalmas lapszemle zárja be.

A felsorolt (1—4.) füzetben a következő magyar vonatkozású közleményekkel találkozunk: Apponyi gróf nyilatkozata a középiskoláról (155 l.); az 1906. évi 47,732 sz. rendelet a középiskolai tanárjelöltek és tanárok utazási ösztöndíjairól (158—160. l.).

Kemény Ferenc.

Belföldi lapszemle.

A «Népmívelés» II. évfolyamának 3. száma, mint rendesen, úgy most is az érdekes cikkek egész sorozatát adja. Az első cikket *gróf Teleki Sándor* írta «A nép muzeumai» címen. Számos érdekes példát hoz fel a szerző külföldi tapasztalatainak gazdag tárházából s különösen a

manchesteri «Art Museum» s a stockholmi «Skansen» intézményeit ismerteti behatóan. E múzeumoknak kiválóan instruktív jellege van s már egész berendezésük olyan, hogy szemléltetve tanítanak. Kívánatos volna, hogy a tanításnak ezt a módját a mi intéző köreink is felkarolják. *Báthory Nándorné* Paul Crouzet «Tanítók és szülők» című könyve alapján ír igen érdekes cikket a szülők és iskola viszonyáról. Nagyon figyelemreméltó *Minich Jenő* cikke, «A jogi ismeretek tanítása.» E cikkben kifejti a szerző, hogy a népnek nem annyira alkotmánytanra, mint inkább jogi ismeretekre van szüksége. Jelenleg ugyanis senki sem tanítja a népet arra, hogy mit szabad tennie s mit nem, mert ha tanulnak is erkölcsöt, ez távolról sem vág össze a jogszabályokkal. Innen ered, hogy a nép pöröl, mikor úgy érzi, hogy igaza van s a perlésre rámeleg egész vagyona, holott ha ismerné a jog szabályait, tudná mikor érdemes perelnie, míg így csak elkeseredik igazságszolgáltatásunkon. A szerző megmutatja azt is, hogyan lehet a jogot elemi módon tanítani. *Dr. Szabó Sándor* fővárosi tiszti főorvos «A tanszemélyzet közreműködése a fertőző és ragályos betegségek elleni küzdelemben» címen ismerteti egy német szerzőnek dr. Kirstein Frigyesnek érdekes könyvét, hozzáfűzve a mi viszonyainkból merített megjegyzéseit, s azt az örömdetes tényt konstatálja, hogy a mi iskolai egészségügyi intézményeink egészben véve megfelelnek a haladó kor kívánalmainak. Kívánja azonban dr. Szabó Sándor, hogy a tanítók szünidei tanfolyamokon a közegészségi ismeretekre kioktattassanak, a közegészségtan a tanítóképzőkben vizsgálati tárgy legyen s az egészségügy tanítása az iskolákba fokozatosan bevezetessék. Nagyon becses *Ujfalusi Ödön* ismertetése az angol népkönyvtárakról. E cikk tartalmát nem lehet rövid kivonatban adni, de ajánljuk mindazok figyelmébe, akik a könyvtárak ügyével foglalkoznak. *Sziklás Adolf* «A polgári iskolai tanterv-revizió» cím alatt ismerteti és bírálja a készülõben lévõ új polgári iskolai tantervet. Fõkifogása az, hogy e készülõ terv nagyá hasonlít a felsõbb leányiskolák tervéhez. E bírálát legalább is korai, mert hiszen a tanterv még csak készülõben van s bizonytalán még sok módosításon fog keresztül menni. A megbírálát tervezet nincs is a nyilvánosságnak szánva. Az írónak sem az impurumát szoktuk megbírálani.

Ezeken kívül még számos érdekes cikk van a *Népmívelés*-ben, minõk pl. egy ausztráliai kerti iskola ismertetése *Farkas Gézától*. «A fiúk kézimunkára nevelése» *Ozorai Frigyes*tõl stb. s több apróbb közlemény.

A «*Népmívelés*» 4. és 5. száma kettõs füzet gyanánt jelent meg s terjedelmes kötetet tesz ki. Harminc nagyobb cikket s számos apróbb közleményt tartalmaz. Itt csak a jelentékenyebbeket emelhet-

jük ki. E füzetnek két cikk ad különös érdekességet. Az egyik *Molnár Viktor* államtitkár tanulmánya: «A nép művelésének országos szervezése.» A másik *Bárczy István* cikke: «Az Uránia és a szabad tanítás.» E két cikk egymást kiegészíti, s azzal a nagyfotosságú kérdéssel foglalkozik, amely Apponyi miniszter rendelete folytán immár aktuális: a népművelés szervezésével. Molnár Viktor nagyszabású programot ad erre nézve. A nép művelésének eszközei gyanánt a következőket jelöli meg: a tanfolyamokon való tanítás, a szemléltető oktatás (Uránia), kulturális középpontok teremtése. E kulturális középpontokban gondoskodni kell: 1. könyvtárról. 2. múzeumról (régiségtár, természetrajzi és néprajzi osztály). 3. képtárról. Végül a magyar írók olcsó, filléres kiadása is hatalmas eszköze volna a népművelésnek. Mindezek segítségével a nemzetiségeket is meg lehetne győzni a magyar kultúra fölényéről.

Bárczy István e programhoz kiegészítésül azt ajánlja, hogy a fővárosban működő sokféle kulturegyesület egyesítse a maga erőit. Kívánatosnak tartja, hogy ezek szövetségbe lépjenek, s egységes szervezettel, egységes haditervvvel folytassák működésüket.

A cikkek özönéből külön kiemeljük *Sándor Tamás* cikkét: «Hogyan fogunk élni ötven év múlva?» Ebben élénk tollal rajzolja meg a közegészségügy helyes feltételeit. *Ember János* a mellékfoglalkozásokról ír igen okos és megszívlelni való dolgokat. *Weszely Ödön* a nemi felvilágosítás kérdéséhez ad új szempontokat. *Nádai Pál* a mesélésről, *Ozorai Frigyes* a produktív munka nevelő értékéről szól.

A «*Nemzeti Nénevelés*» ápr.—májusi száma szintén több értékes cikket tartalmaz. Vezető helyén közli *Molnár Viktor* elnöki megnyitóját, melynek címe: «Az iskolán kívül eső oktatás.» *Berta Ilona* ismerteti Molnár Viktornak Wlassics Gyuláról írt könyvét. Majd a «Szülőkhöz szóló levelek» címen kissé édeskés és szentimentális aforizmák vannak közölve *Deiphobe* álnevű német szerzőtől. A tudományos pädagogia szempontjából talán legbecsesebb dr. *Tedeschi Borbála* cikke: «Figyelem és elfáradás.» Nagyon helyes, ha tanítónéink is foglalkoznak ily kérdésekkel, csak azt szeretnők, ha több volna e cikkekben saját tapasztalataikból. *Reuss Zsófia* a fonográf felhasználását sürgeti az idegen nyelvek tanításánál. Az irodalom rovatában nagyon meg van dicsérve *Molnár Ferencnek* «A Pál-utcai fiúk» című könyve.

A «*Magyar Tanítóképző*» április havi füzetében *Pulágyi Lajos* kezd érdekes cikket ezen a címen «Hogyan tanítsuk a költészetet?» Hangsúlyozza ebben az olvastatásnak fontosságát, ami igen helyes dolog. Kifogásolja azonban az oly módon való olvastatást, melynek folyamán a tanár tárgyi magyarázatokat nyújt, miközben az olvasást minduntalan megszakítja. A szerző maga is elismeri, hogy példája,

melyet ott fölhoz, túlzott. A cikkből azonban, úgy látszik, hogy ellene van az olvasmányok magyarzásának. Érdekkel várjuk a cikk folytatását. *Dr. Barcsa János* «A tanítóképző növendékek gyakorlati kiképzése» címen mond el figyelemreméltó dolgokat tapasztalataiból. *Quint József* a testtan tanításáról ír s azt kívánja, hogy ennek keretében a nemi szervek leírása is taníttassék. Tíz pontba foglalja az anyagot, mellyel a testtant kiegészíteni kívánja s a többi közt ilyeneket sorol fel: a megtermékenyített pete barázdálódása, az ébrény burkai stb. Mi azt hisszük, hogy igen jó tanító és igen erkölcsös ember lehet az is, aki az ébrény burkait nem ismeri. Az irodalmi rovatban *Kolumbán Samu* folytatja az új népiskolai tankönyvek ismertetését.

A «*Polgári Iskolai Közlöny*» 7. számában a polgári iskolai szakfelügyelettel foglalkozik s több hozzászólást közöl e kérdéshez. A 8. számban *Volenszky Gyula* a polgári iskolai tanárképzés és képesítésről ír s módot keres arra, hogyan juthatnának a polgári iskolai tanárképző növendékei az egyetemre. Több más cikke a folyóiratnak tantervi kérésekkel foglalkozik.

A «*Néptanítók Lapja*» legutóbbi számaiban leginkább az új népoktatási javaslatokkal foglalkozik. Fölvetette ezen kívül az egyházamban való tanítás kérdését. A 18. számban *Alexy Kornél* nyújt arról tájékoztatást: mit tehet a tanító a madárvédelem tekintetében?

A «*Család és Iskola*» 8. és 9. számában Répay Dániel «Nemzeti pædagogia» címen Zimmer H. lipcsei tanár nyomán azt fejtegeti, hogy a pædagiát folklorisztikai alapra kell fektetni, mert a *Folklore* tanulmánya nyújt fogalmat valamely nép nemzeti sajátosságairól. E lap hasábjain szólal meg hosszabb hallgatás után az agg *Péterfy Sándor*. Tanulmányának címe: «Néhány tanügytörténeti adat a XVI. századból.» Adatokat közöl benne a külföldi főiskolákat látogató magyar ifjúságról. A 9. számban *Heinrich Józsa* a *Revue Paedagogique* egy cikkét ismerteti a játékról. Érdekes e cikket egybevetni a *Magyar Paedagogia* 3. számában közölt tanulmánnyal. Egyébként e folyóirat összes rovatai arról az örvendetes körülményről tesznek tanúságot, hogy Kolozsvárott élénk pædagogiai élet van.

Úgy látjuk, hogy «*Biharvármegyei Népmívelés*» címen is jelenik meg egy tanügyi lap, mely magát «társadalmi és tanításügyi ujság»-nak nevezi. Mindenesetre különös jelenség, hogy alig indult meg Budapesten a «*Népmívelés*» című folyóirat, melyet *Bárczy István* szerkeszt s a Franklin-Társulat ad ki, nyomban támadt a vidéken is két hasonló című lap. Az egyik a «*Nemzeti Népmívelés*,» a másik a «*Biharvármegyei Népmívelés*». Miért használják a címben ezek is a «*Népmívelés*» szót, melyet addig nem használt más s mely alkalmas arra, hogy az embereket megtévessze? Vagy nem tudtak új címet

találni, vagy pedig óhajtják az összetévesztést. A törvény nem védi a lapok címeit s így természetesen mindenkinek jogában áll olyan című lapot indítani, amelyet akar.

A «*Gyermekvédelmi Lap*», melyet Edelsheim-Gyulai Lipót gróf és Karsai Sándor dr. szerkesztenek, 3. számától kezdve mellékletül egy új pädagogiai lapot ad, «*A Gyermek*» címen. «*A Gyermek*» a Magyar Gyermektanulmányi Társaság lapja s a társaság megbízásából egy bizottság közreműködésével Nagy László szerkeszti. Az első szám «Beköszöntővel» kezdődik, mely után Návay-Szabó Sándor dr. miniszteri tanácsos ír cikket «Egyesült erővel» cím alatt, annak helyességét fejtegetve, hogy a Gyermekvédő Liga és Gyermektanulmányi Társaság együtt működik. Babarcsi-Schwartzter Ottó dr. «A gyermek akaratáról» értekezik. Donner Lajos «A gyermek esztetikai érzelmeiről» kezd hosszabb tanulmányt, mely illusztrációkkal jelenik meg. E cikkeken kívül a lap a Gyermektanulmányi Társaság működéséről számol be részletesen. Az új lap mindenesetre a legszebb reményekkel indulhat útjára.

A «*Népnevelési Közlöny*» 15. számában Kotzmann János befejezi a «Rajztanítás Amerikában» című cikkét, melyben a Prang-féle módszert ismertette.

A «*Religio*» f. é. 16. számában a szerkesztő, dr. Dudek János egyetemi tanár, Erdődi Neveléstörténetének új kiadást bírálja, melyet Guzsvenitz Vilmos dolgozott át. Itéletét a könyvről a többi között a következőkben foglalja össze: «kevés benne az oknyomozó elem; a fejlődések összefüggésének nyomozása, a monografiák fölhasználása mellett sok részlete színesebb s itt-ott újabb fölfogású lehetne, mint azt Fináczy legújabb művén látjuk. A főbb nevelők műveinek bemutatásánál pedig nem ártana az irány, a szellem rövid jelzése, melyet az illető könyv szolgál.»

A «*Rajzoktatás*» szerkesztését a 4. számtól kezdve Tardos Krenner Viktortól Kende István vette át. E számban a sok szakszerű közlemény mellett általánosabb érdekű Bors Károly cikke a francia rajzoktatási kongresszusról, továbbá Pálos Ede cikke Révai Miklós két tankönyvéről. Ebben Révainak a szépírás és az építészet tanításához való tankönyveit ismerteti. A szépírási tankönyv címe «Az Ékesírásnak a nemzeti Oskolákra alkalmazott Eleji», építészeti tankönyvé pedig a «Városi építés Eleji.» Mindenesetre érdemes munka ez, s a leghelyesebb, ha ily megemlékezéssel ünnepeljük Révai Miklós halálának száz éves évfordulóját.

Wy.